

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

"משנשתנו העתים, נשתנו המעשים. משנשתנו המעשים, נשתנו העתים."

ש"י עגבון

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

תוכן העניינים

3.....	רקע.....
4.....	מה חדש בארגון הלמידה?.....
4.....	קווים מנחים בארגון הלמידה.....
5.....	עיקרי הגמישות.....
5	פירוט רכיבי הגמישות.....
8	הנחיות לבניית מערכת השעות.....
9	חלוקת שעות הלימוד.....
9.....	מערכת השעות - ממלכתי-יהודי.....
10.....	מערכת השעות בחמ"ד (חינוך ממלכתי-דתי).....
11.....	מערכת השעות בממלכתי ערבי ובדואי.....
12.....	מערכת השעות בממלכתי דרוזי וצ'רקסי.....
13.....	הערכה.....
13	דגשים לאוכלוסיות מיוחדות.....
15	שגרת למידה בחירום.....
17	תוכניות ייחודיות.....
23	מפת המשאבים.....
23.....	א. גמישות פדגוגית ניהולית - גפ"ן - פל"ג.....
24.....	ב. פיתוח מקצועי.....

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

רקע

בשנת הלימודים תשפ"ז פעלה מערכת החינוך לשימור שגרת למידה מיטבית בצל מצב החירום. בתי הספר והצוותים החינוכיים היוו עוגן יציב עבור באי בית הספר וניתן דגש לטיפול החוסן האישי והקהילתי. בשנת הלימודים תשפ"ז יפעלו בתי הספר להרחבה ולהעמקת המענים הדיפרנציאליים לכלל באי בית הספר ולפיתוח מיומנויות המאה ה-21 מתוך מחויבות לשיפור איכות ההוראה והלמידה, לקידום הישגים לימודיים וחברתיים ולחזוק החוסן.

תהליכים אלה מתורגמים לעשייה חינוכית יום-יומית בבית הספר היסודי.

בית הספר היסודי מכוון למתן מענה הוליסטי, רלוונטי והוגן במציאות משתנה תוך קידום למידה המטפחת סקרנות וחקרנות במרחבי חיים מגוונים. משימות שלב גיל זה מתמקדות בהבניית מיומנויות היסוד ובטיפול שלומות (Well-being) וכישורים חברתיים, כחלק מרצף חינוכי שלם. כל זאת, במטרה להצמיח לומדים פעילים (Agency) ופעילים שיתופיים (Co-Agency) – בוגרים בעלי תחושת מסוגלות המאמינים ביכולתם להשפיע על החברה והסביבה אליה הם שייכים.

מסמך זה מרכז עבור מנהלי בתי הספר בחינוך היסודי את הקווים המנחים, את העקרונות, את התוכניות ואת המשאבים הפדגוגיים הרלוונטיים לארגון הלמידה. המסמך מציג את מרחב הגמישות הניהולית והפדגוגית העומד לרשותם מתוך ראייה חינוכית הוליסטית התואמת את מטרות מערכת החינוך ואת יעדיה. מטרות אלה מכוונות לקידום מיומנויות, ערכים והישגי הלומדים בהיבטים לימודיים, רגשיים, חברתיים וערכיים תוך מתן מענים דיפרנציאליים מותאמים אישית לכל לומד.

הגמישות התקציבית בתוכנית גפ"ן (הפל"ג בחינוך המיוחד) והגמישות הפדגוגית הבאה לידי ביטוי, בין היתר, במסמך ארגון הלמידה, משלימות זו את זו. ביחד הן מקדמות את יכולות בתי הספר להתאים את המשאבים לצורכי התלמידים באופן מיטבי ולממש את יעדי החינוך בשגרה ובעת חירום.

לנוחיותכם הוספנו אייקונים במסמך לסימון:

תוכן חדש

תוכן מתחדש

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

מה חדש בארגון הלמידה?

להלן מספר דגשים ונושאים שהורחבו בתשפ"ז:

אשכול אוריינות שפתית, מורשת חברה ורוח

- תחום הדעת תנ"ך יילמד כמקצוע דיסציפלינרי בהיקף של שיעורים שבועיים בשכבות ב'-ח'.
- תוכנית "שבילי מורשת" תילמד בהיקף של שעה שבועית בחברה היהודית בשכבות ב'-ז'.
- תוכנית "שבילי מורשת" תילמד בהיקף של שעה שבועית בחברה הדרוזית בשכבות ב'-ו'.
- תחום הדעת גיאוגרפיה, בדגש על מדעי כדור הארץ, יילמד כמקצוע דיסציפלינרי, בהיקף של שעה שבועית בשכבה ח'.
- תחום השפה העברית בחברה הערבית יילמד בהיקף של 4 שעות שבועיות בשכבות ג'-ח' ובהיקף של שיעורים בשכבות א'-ב'.

מקצועות ה-STEM

- תחום הדעת מדע וטכנולוגיה יילמד בהיקף של 4 שעות שבועיות בשכבות ו'-ח'.
- בשכבות ו'-ח' יש להקצות שעה שבועית למתמטיקה ושעה שבועית למדעים בנוסף לשעות המפורטות בכל שכבת גיל (ניתן להשתמש בשעות מתוך סל טיפוח).
- 4% מהתקציב הקבוע גפ"ן ייועדו לתוכניות מתוך סל STEM.

למידה דיגיטלית

תלמידי שכבות ד'-ח' יתנסו בלמידה דיגיטלית במקצועות הליבה בהיקף של 30 שעות שנתיות לפחות.

קווים מנחים בארגון הלמידה

1. משרד החינוך הגדיר את ההיבטים הבאים:
  - א. מטרות [התוכנית האסטרטגית](#) ויעדיה.
  - ב. [תפיסת הלמידה המתחדשת: ידע, מיומנויות וערכים](#).
  - ג. תוכניות הלימודים בתחומי הדעת [בשגרה](#) ובחירום.
  - ד. [היישגים המצופים, התכנים והמיומנויות](#).
  - ה. מסגרת השעות המארגנת המציגה את שעות החובה, את שעות ההעשרה ואת שעות האורך השבועיות המחייבות (מוצג בטבלאות שבהמשך).
2. למנהלי בתי הספר ניתנת גמישות בחלוקת השעות באופן המותאם לצורכי בית הספר ועל פי העיקרים ורכיבי הגמישות המפורטים במסמך זה.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

3. קיימת שונות גדולה בין בתי הספר, הקהילות והתלמידים, ולפיכך נדרשים התייחסות דיפרנציאלית ומתן מענים מותאמים. למנהלים היכרות מעמיקה עם צורכי בית הספר ויכולת לייצר מענים רלוונטיים תוך מימוש הגמישות באופן מיטבי.
4. נוכח המציאות המורכבת בשנה"ל תשפ"ד-תשפ"ו חשוב להמשיך ולטפח את השלומות (Well-being) בקרב כלל באי בית הספר. דגש זה ימשיך להיות מוטמע דרך שילוב מיומנויות רגשיות-חברתיות בתחומי הדעת, הקצאת שעות ייעודיות ל"מפתח הל"ב" ו"הכ"וחות שבדרך" וחיזוק החוסן.
5. חובה ללמד את כלל המקצועות המפורטים בטבלאות בהתאם לשכבת הגיל.

עיקרי הגמישות

- הגמישות הפדגוגית והניהולית מאפשרת למנהלי בתי הספר ולצוותי החינוך להתאים את המשאבים והמענים לצרכים הייחודיים של כל תלמיד ותלמידה. גמישות זו באה לידי ביטוי, בין היתר, בחלוקת שעות הלימוד, בארגון זמני הלמידה והרכבי הלומדים, בגיוון דרכי הלמידה ובהקצאת המרחבים.
- גמישות וניוד של עד 25% מהשעות בכל אחד מהאשכולות לטובת אשכול אחר. במקרה של חצאי שעות, ניתן לעגל כלפי מעלה או כלפי מטה.
  - אשכול העשרה - סל השעות של אשכול זה מיועד לנושאי העשרה או לניוד השעות למקצועות השונים.
  - למידה בין-תחומית בתוך אשכול ובין האשכולות.
  - למידה במרחבים מגוונים.
  - הגמישות תינתן באופן שווה לכלל בתי הספר. רמת הליווי והפיקוח תהיה דיפרנציאלית.

פירוט רכיבי הגמישות

1. חלוקה וגמישות באשכולות

מקצועות הלימוד אורגנו באשכולות. בכל אחד מהאשכולות הוגדר סל השעות שהוקצה לו והמקצועות השייכים לו. מנהל בית הספר יוכל לבחור את היקף השעות ללימוד מקצוע מסוים באשכול. השעות יילמדו על פי תוכנית שתגובש על ידי בית הספר בהתאם לצורכי התלמידים כפי שזוהו במיפויים הלימודיים, הרגשיים והחברתיים, ובלבד שיילמדו כל המקצועות באשכול מדי שנה.

ארגון המקצועות באשכול משקף את קשרי הגומלין בין תחומי הדעת והמקצועות. האישכול מאפשר התמקדות בעקרונות ובמושגים מרכזיים וביצירת הקשרים משותפים.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

למנהל בית הספר ניתנת גמישות בהקצאת השעות:

- גמישות וניוד של השעות: ניתן לנייד עד 25% מהשעות מכל אחד מהאשכולות לטובת אשכול אחר. במקרה של חצאי שעות, ניתן לעגל כלפי מעלה או כלפי מטה, על פי שיקול דעת מנהל בית הספר.
- אשכול העשרה: סל השעות של אשכול זה מיועד לנושאי העשרה, לייחודיות בית ספרית או לניוד השעות למקצועות השונים לצורך הרחבה ותגבור.
- ניתן ללמד באופן בין-תחומי אינטגרטיבי בין המקצועות בתוך אשכול ובין האשכולות השונים.

2. ארגון הרכב הלומדים (פרטני, קבוצות ומליאה)

ארגון הרכב הלומדים נועד לתמוך בלמידה תוך התחשבות במערכות היחסים בקבוצה ובחשיבותם של קשרים חינוכיים מתמשכים, בסביבת הלמידה, במאפייני התכנים ובמטרות ההוראה, ולאפשר לכל לומד לממש את יכולותיו. הרכב משתנה של הלומדים מאפשר התנסות בקבוצות שונות והיכרות עם מגוון שותפים ללמידה, ובכך מרחיב את מעגלי ההשתייכות ומאפשר הזדמנויות לתנועות חברתיות.

הלמידה יכולה להתקיים במגוון הרכבים בהתאם לצורכי הלומדים ולמאפייני התוכן הנלמד, ובהם: למידה עצמאית, למידה קבוצתית ובמליאה; למידה כיתתית או שכבתית; קבוצות דו גליות ורב גליות; קבוצות הומוגניות משתנות וקבוצות הטרוגניות. ניתן לבנות מערכת שונה לכל כיתה או קבוצה בהתאם לצורכי התלמידים. בבתי הספר היסודיים אין ללמד בהקבוצות.

3. ארגון מרחבי הלמידה

למידה יכולה להתרחש במגוון מרחבים וזמנים, ועל כן ארגון סביבת הלמידה הוא כלי בידי צוותי החינוך המאפשר לקדם את יכולות הלומדים, להסיר חסמים ולחזק הוגנות ורלוונטיות. בתי הספר מוזמנים להרחיב את מרחבי הלמידה אל מחוץ לגבולות בית הספר ולשלב למידה בקהילה, כחלק מחיזוק הרלוונטיות של הלמידה ומהחיבור בין בית הספר לסביבתו.

מרחבי הלמידה מתקיימים בסביבות פורמליות, פנים אל פנים, בסביבות חוץ בית ספריות ובמעבדות, בסביבות מקוונות ומשולבות דיגיטל, [בביה"ס הווירטואלי](#), ובסביבות בלתי פורמליות המטפחות היבטים חברתיים ורגשיים ומעודדות התנדבות ופעילות, וכן תורמות לעידוד אורח חיים בריא ומוגן המבוסס על מודעות, אחריות ובחירה מושכלת.

ארגון מרחבי הלמידה יותאם לצורכי ההוראה והלמידה ויאפשר התנסויות מגוונות ופיתוח מיומנויות וערכים המקדמים סקרנות, פתיחות מחשבתית, למידה עצמאית, למידה שיתופית, אוריינות דיגיטלית ועוד.

למנהל בית הספר ולצוותו ניתנת הגמישות לפתח את מרחבי הלמידה ולהתאימם ליעדי בית הספר ולצרכיו.

הצוות החינוכי יתכן ויישם תהליכי הוראה-למידה דיפרנציאליים, תוך שימוש במרחבי למידה מגוונים: פנים מול פנים ומקוונים כדי להבטיח חוויית למידה מותאמת ואפקטיבית.

בשנת הלימודים תשפ"ז יתנסו תלמידי כיתות ד-ח בלמידה דיגיטלית בהיקף של 30 שעות לפחות. הלמידה תקדם מיומנויות לומד עצמאי ומיומנויות חקר, במקצועות הליבה.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

לרשות בתי הספר מגוון מודלים ליישום המאפשרים התאמה לצרכים הייחודיים של כל מוסד. הלמידה תתבצע בסביבה מקוונת-דיגיטלית, ותדווח במערכת התל"פ כיחידת הוראה מקוונת.

4. ארגון זמן הלמידה

מערכת השעות תכלול יחידות זמן ללמידה ולהפגה בהתאם לצורכי התלמידים, למאפייני הגיל ולמטרות הלמידה. יחידות זמן אלה אינן חייבות להיות אחידות באורכן. מערכת השעות תאפשר לכל תלמיד ותלמידה לפתח את תחומי העניין והיכולות שלהם באופן שיטתי ועקבי. חשוב למסד יחידות זמן ושגרות התומכות בלמידה בין-תחומית, למידה התנסותית וחקרנית ולהקצות פרקי זמן ייעודיים ללמידה עצמאית ולעבודה שיתופית.

5. גיוון בדרכי הלמידה

תלמידים שונים מפגינים סגנונות למידה, יכולות ותחומי עניין שונים. הגיוון בדרכי הלמידה עשוי לתמוך ביצירת מסלול למידה אישי לכל תלמיד ותלמידה, תוך טיפוח יכולת ההסתגלות והגמישות במצבים משתנים, התנסות בפתרון בעיות, בחשיבה ביקורתית ובעבודת צוות.

חשוב לשלב, באופן מושכל ומבוקר גם טכנולוגיות בינה מלאכותית בהתאם למפורט בחוזר שפורסם בנושא.

6. מיקוד תוכנית הלימודים

תוכנית הלימודים במקצועות מורשת, חברה ורוח - תנ"ך, תרבות יהודית ישראלית, מולדת, חברה ואזרחות, גיאוגרפיה, אדם וסביבה והיסטוריה, בנויה בצורה המאפשרת גמישות. פרקי החובה הוגדרו בהיקף של 70% ופרקי הבחירה הוגדרו בהיקף של 30%. בית הספר רשאי לבחור ללמד נושאים מתוך ה-30% שהוגדרו כבחירה או תכנים אחרים במקצועות מורשת, חברה ורוח לפי בחירתו.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

הנחיות לבניית מערכת השעות

1. יש ללמד את כל המקצועות המפורטים בכל שכבת גיל.
2. מקצועות המסומנים בכחול, **יילמדו כתחום דעת דיסציפלינרי** לפחות שעה שבועית אחת לאורך כל השנה ובכל שבבות הגיל. את יתר המקצועות ניתן ללמד במיקוד זמן (מחצית שנה, שליש שנה) ובלבד שיילמדו כלל המקצועות במהלך השנה.
3. יש לציין במערכת השעות הכיתתית את שמות המקצועות כפי שמצוין בטבלאות שבהמשך.
4. יש לשמור על שעות האורך השבועיות המחייבות.
5. ניתן להקצות שעות לאשכולות השונים גם מתקציבי יוח"א (יום חינוך ארוך) מהתקצוב הדיפרנציאלי ומסלי תקצוב אחרים.
6. יש לשמור על זכויות עובדי ההוראה ועל היקף משרתם.
7. את תוכנית העבודה הבית ספרית יש להציג בפני הוועדה המלווה.
8. במסגרות החינוך המיוחד יש לפעול לפי נוהלי שעות הלימוד המתאימים למסגרות החינוך המיוחד.

שימוש בתוכנה לניהול פדגוגי (תל"פ)

- ניהול פדגוגי מקוון בבתי הספר הוא אמצעי לניהול ולתיעוד תהליכים פדגוגיים בעזרת טכנולוגיה מתקדמת. ניהול זה נועד לאפשר תרבות ארגונית מתקשבת וניהול אפקטיבי באמצעות נתונים מבוססים ותהליכי תיעוד מידע באופן מאובטח.
- ניהול הלמידה כולל פתיחת קבוצות לימוד, תיעוד נתוני נוכחות והתנהגות, ניהול ציונים והערכות, דיווח מהלך השיעור, הפקת דוח יום הורים, הפקת תעודות וניהול מערכת שעות.
- השימוש בתוכנה מקדם שקיפות ותקשורת פנים-ארגונית, ניהול, ארגון וזמינות מידע עדכני באופן שוטף. תיעוד המידע השוטף מאפשר לראות תמונה עדכנית ורחבה המשמשת את ביה"ס בבסיס לניתוח נתונים ולקבלת החלטות בהיבטים שונים (הן בלמידה מרחוק והן בלמידה פיזית).
- בשנת הלימודים התשפ"ז (בדומה לשנה"ל תשפ"ו) יש חובת דיווח במערכת התל"פ לגבי הרכיבים האלה:
- שיבוץ מערכת שעות בית ספרית בתחילת שנת הלימודים, לרבות: הקמת קבוצות למידה, שיוך תלמידים ומורים לקבוצות הלמידה ולמקצועות הלימוד
  - דיווח נוכחות תלמידים - מידי יום ובכל שיעור
  - הגדרת נושא השיעור
  - אופן העברת השיעור (פיזי, מקוון או קולי)
  - אישורי הורים

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

חלוקת שעות הלימוד

מערכת השעות - ממלכתי-יהודי

שעות לימוד								מקצוע	אשכול
ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	שכבת גיל	
32	32	32	32	31	31	29	29	שעות מחייבות לשבוע	
9	9	9	9	9	10	10	10	שפת אם עברית ספרות	אוריינות, שפתית, מורשת, חברה ורוח
								מולדת חברה ואזרחות (ב-ד)	
								תרבות יהודית ישראלית (ב-ח)	
								שבילי מורשת (ב-ז)	
								היסטוריה (ו-ח)	
								גיאוגרפיה (ה-ז)	
								גיאוגרפיה – מדעי כדה"א (ח)	
2	2	2	2	2	2	2	----	תנ"ך (ב-ח)	
5	5	5	5	5	5	5	5	מתמטיקה	מתמטיקה ומדעים
4	4	4	3	3	3	3	2	מדע וטכנולוגיה	
4	4	4	4	4	2			אנגלית	שפה זרה
5	5	5	6	5	5	5	7	חינוך גופני	חינוך, תרבות ואורח חיים בריא
								זה"ב (א, ה)	
								שעת חינוך - מפתח הל"ב	
								כישורי חיים – הכ"חות שבדרך	
								אומנויות (אומנות חזותית, קולנוע ומדיה, תיאטרון, מוזיקה ומחול)	
3	3	3	3	3	4	4	5	למשל: קוד ורובוטיקה, חינוך פיננסי, העשרה בתחומי הדעת, שחמט ועוד	העשרה

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

מערכת השעות בחמ"ד (חינוך ממלכתי-דתי)

שעות לימוד								מקצוע	אשכול
ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	שכבת גיל	
32	32	32	32	31	31	29	29	שעות מחייבות לשבוע	
9	9	9	9	8	8	8	7	תורה	אשכול מקצועות קודש
								נביא (ג-ח)	
								הלכה	
								משנה (ב-ו) גמרא (ה-ו) תושב"ע (ח-ז)	
								פרשת השבוע	
7	7	7	7	7	9	8	7	שפת אם עברית ספרות	אוריינות, שפתית, מורשת, חברה ורוח
								מולדת חברה ואזרחות (ב-ד)	
								שבילי מורשת (ב-ז)	
								היסטוריה (ח-ו)	
								גיאוגרפיה (ה-ז)	
5	5	5	5	5	5	5	5	גיאוגרפיה – מדעי כדה"א (ח)	מתמטיקה ומדעים
2	2	2	2	2	2	2	2	מתמטיקה	
2	2	2	2	2	2	2	2	*מדע וטכנולוגיה	
4	4	4	4	4	2			אנגלית	שפה זרה
4	4	4	4	4	4	5	6	חינוך גופני	חינוך, תרבות ואורח חיים בריא
								זה"ב (א, ה)	
								שעת חינוך - מפתח הל"ב	
								כישורי חיים – הכ"חות שבדרך	
								אומנויות (אומנות חזותית, קולנוע ומדיה, תיאטרון, מוזיקה ומחול)	
1	1	1	1	1	1	1	2	למשל: תוספת קודש, קוד ורובוטיקה, חינוך פיננסי, העשרה בתחומי הדעת, שחמט ועוד	העשרה

*מדעים – החל מכיתה ב' חשוב להרחיב את שעות המדעים מתוך סל התקן הבסיסי של בית הספר כולל יוח"א, התקצוב הדיפרנציאלי וסלי תקצוב אחרים.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

מערכת השעות בממלכתי ערבי ובדואי

שעות לימוד								מקצוע	אשכול
ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	שכבת גיל	
32	32	32	32	31	31	29	29	שעות מחייבות לשבוע	
9	9	9	10	10	12	11	10	שפת אם ערבית ספרות	אוריינות שפתית, מורשת, חברה ורוח
								מולדת חברה ואזרחות (ב-ד)	
								דת ומורשת (אסלאם/נצרות) (ב-ח)	
								היסטוריה (ו-ח)	
								גיאוגרפיה (ה-ז)	
								גיאוגרפיה – מדעי כדה"א (ח)	
4	4	4	4	4	4	2	2	*עברית	שפה שנייה
5	5	5	5	5	5	5	5	מתמטיקה	מתמטיקה ומדעים
4	4	4	3	3	3	3	2	מדע וטכנולוגיה	
4	4	4	4	4	2			אנגלית	שפה זרה
5	5	5	5	4	4	5	7	חינוך גופני	חינוך, תרבות ואורח חיים בריא
								זה"ב (א, ה)	
								שעת חינוך - מפתח הל"ב	
								כישורי חיים – הכ"חות שבדרך	
								אומנויות (אומנות חזותית, קולנוע ומדיה, תיאטרון, מוזיקה ומחול)	
1	1	1	1	1	1	3	3	למשל: קוד ורובוטקה, חינוך פיננסי, העשרה בתחומי הדעת, שחמט ועוד	העשרה

*עברית – בכיתות ג'-ו', השעות המוקצות ללימוד עברית בשפה שנייה הן הבסיס. מומלץ להשלים לחמש ש"ש מתוך סל התקן הבסיסי של בית הספר כולל יוח"א, התקצוב הדיפרנציאלי וסלי תקצוב אחרים.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

מערכת השעות בממלכתי דרוזי וצ'רקסי

שעות לימוד								מקצוע	אשכול
ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	שכבת גיל	
32	32	32	32	31	31	29	29	שעות מחייבות לשבוע	
9	9	9	10	10	12	11	10	שפת אם ערבית וספרות	אוריינות, שפתית, מורשת, חברה ורוח
								מולדת (ב-ד)	
								מורשת דרוזית (ב-ח)	
								שבילי מורשת (ב-ו לדרוזים)	
								היסטוריה (ו-ח)	
								גיאוגרפיה (ה-ז)	
								גיאוגרפיה – מדעי כדה"א (ח)	
5	5	5	5	4	4	2	2	*עברית לדרוזים	שפה שנייה
5	5	5	5	5	5	5	5	מתמטיקה	מתמטיקה ומדעים
4	4	4	3	3	3	3	2	מדע וטכנולוגיה	
4	4	4	4	4	2			אנגלית	שפה זרה
4	4	4	4	4	4	6	7	חינוך גופני	חינוך, תרבות ואורח חיים בריא
								זה"ב (א, ה)	
								שעת חינוך - מפתח הל"ב	
								כישורי חיים – הכ"חות שבדרך	
								אומנויות (אומנות חזותית, קולנוע ומדיה, תיאטרון, מוזיקה ומחול)	
1	1	1	1	1	1	2	3	למשל: חינוך לקריירה, קוד ורובוטקה, חינוך פיננסי, העשרה בתחומי הדעת, שחמט ועוד	העשרה

*עברית לדרוזים – בכיתות ג'-ו', השעות המוקצות ללימוד עברית כשפה שנייה הן הבסיס. מומלץ להשלים לחמש ש"ש מתוך סל התקן הבסיסי של בית הספר כולל יוח"א, התקצוב הדיפרנציאלי וסלי תקצוב אחרים.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

הערכה

לרשות בתי הספר עומדים מגוון [כלים להערכה פנימית](#) שפותחו על ידי הרשות הארצית למדידה והערכה (ראמ"ה). הכלים מותאמים ליעדים בתוכניות הלימודים ומאפשרים הערכה של היבטים פדגוגיים מגוונים. כלי ההערכה מלווים במחוונים מפורטים המאפשרים למורים להעריך את איכות התשובות של התלמידים והתלמידות ולנטר את התהליך הלימודי. בנוגע לתלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים, לצד ההישגים המצופים בתחומי הדעת, יש להתייחס להנחיות של אגף חינוך מיוחד בנושא התאמות.

בחינוך הלשוני – מתווה ההערכה ומפרט הכלים להערכה פנימית בתחומי האוריינות הלשונית מפורט ב[איגרת המפמ"ר](#) המתעדכנת מדי שנה.

פירוט המבחנים והסקרים מתעדכן ב[בחוזר מנכ"ל](#).

דגשים לאוכלוסיות מיוחדות

להלן דגשים לאוכלוסיות מיוחדות בחינוך היסודי כחלק מהיערכות בתי הספר למתן מענים למגוון האוכלוסיות:

א. חינוך מיוחד

התפיסות העומדות בבסיס ארגון הלמידה בחינוך היסודי תואמות את התפיסות הפדגוגיות בחינוך המיוחד. העקרונות, הקווים המנחים והדגשים לחלוקת השעות משמשים נקודת מוצא לארגון הלמידה בשכבת הגיל בחינוך המיוחד תוך התאמה לסוג המסגרת החינוכית ולמאפייני התלמידים.

יש להקצות משאבים באופן תואם לשכבת הגיל תוך הקפדה על השעות המומלצות לתחומי הדעת השונים ולהפעלת שיקול דעת בהתאם לגמישות הניתנת. בנוסף לכך, יש להקצות זמן לתוכניות "[איכות חיים](#)" (כמפורט בתוכנית "[מתאים במיוחד](#)") ולהתאים את התכנים והפעילויות של התוכנית "[הכחות שבדרך](#)" [ומפתח הל"ב](#) לתלמידי החינוך המיוחד.

בתחילת שנת הלימודים תיבנה לכל תלמיד עם זכאות לשירותי חינוך מיוחדים **תוכנית לימודים אישית** (תל"א או תח"י) בשיתוף ההורים והצוות הרב מקצועי. התוכנית תפרט את התפקוד בראייה הוליסטית, את המטרות, היעדים הלימודיים, את לוחות הזמנים, האמצעים הנדרשים ואמות המידה לבדיקת השגתם. בסיום שנת הלימודים, יש לקיים הערכה מסכמת. בכיתות חינוך מיוחד במסגרות החינוך המיוחד והחינוך הרגיל, תיבנה **תוכנית לימודים כיתתית (תל"כ)** שתשקף נושאי לימוד ויעדים משותפים לכלל התלמידים, לצד התייחסות לצרכים של קבוצה או פרט בכיתה. בבתי הספר לחינוך מיוחד תיבנה **תוכנית לימודים בית ספרית (תלכ"ס)**.

[דגשים בחינוך המיוחד בנוסף על המובא במסמך ארגון הלמידה](#)

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

ב. מחוננים ומצטיינים

טיפול מחוננים ומצטיינים נעשה במגוון דרכים בבתי הספר ובמרכזי העשרה. על בית הספר להטמיע את תפיסת "המחונן והמצטיין בכיתתו" בכיתות ההטרוגניות ולהתאים את דרכי ההוראה, הלמידה וההערכה עבור תלמידים אלה. על בית הספר לקדם את המענים המתאימים למחוננים ולמצטיינים באופן הוליסטי ומקיף כך שימנפו את כלל התלמידים והמורים בבתי"ס ויהוו בסיס להטמעת תרבות של מצינות בית ספרית. כמו כן, על בית הספר לסייע לתלמידים להשתלב ולהתמיד בתוכניות ייעודיות, הקיימות עבורם.

להרחבה ניתן לקרוא על תוכניות "[מאה במאה](#)", "[אמירים](#)", דרכי פיתוח מקצועי לצוותי ההוראה, מבוססי חשיבה מסדר גבוה ותוכניות נוספות של האגף להטמעת תפיסת "המחונן והמצטיין בכיתתו" בבתי הספר ומסגרות ותוכניות לתלמידים מחוננים ומצטיינים.

קישורים מומלצים:

[המרחב הפדגוגי למחוננים ולמצטיינים](#)

[הסבר על תוכניות האגף](#)

ג. תלמידים עולים

מסמך ארגון הלמידה על רכיביו השונים הוא אבן היסוד בקליטה המיטבית של העולה בהיבטים הרגשיים, החברתיים, הקהילתיים והלימודיים.

מנהלי בתי הספר מובילים את התהליך באמצעות הנגשת ידע וטיפול מיומנויות צוותי החינוך ליישום ההנחיות בקרב התלמידים העולים.

[דגשים לתלמידים עולים](#)

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

שגרת למידה בחירום

המעברים התכופים בין שגרה לחירום בשנים האחרונות מדגישים את חשיבותה של הכשירות הדיגיטלית בקרב תלמידים וצוותי הוראה. מציאות זו מחייבת היערכות לתרחישים של מעבר מלא ללמידה מרחוק תוך הבטחה של רציפות פדגוגית איכותית ויעילה. שילוב מתוכנן של למידה מרחוק ולמידה מקוונת כחלק בלתי נפרד מתרבות הלמידה הבית ספרית בשגרה יאפשר שמירה על רציפות זו גם בעיתות משתנות.

פיתוח לומד עצמאי הוא נדבך מרכזי בתהליך, וכולל הקניית מיומנויות של ניהול זמן, משמעת עצמית, הנעה פנימית ומיומנויות חקר. לצד זאת, מושם דגש על אוריינות דיגיטלית, לרבות שליטה בסביבות ענן, הערכת מידע ושימוש מושכל בכלים טכנולוגיים.

בהתאם לעקרונות תוכנית ["תהוד"ה](#) (תוכנית להוראה דיגיטלית היברידית) של משרד החינוך שמטרתה להבטיח רציפות תפקודית ופדגוגית בשגרה ובמצבי חירום, תתקיים הוראה המשלבת למידה פנים-אל-פנים עם למידה במרחבים דיגיטליים. במסגרת זו, חשוב לשלב לאורך שנת הלימודים שימוש שוטף [בבית הספר הווירטואלי](#), ובכלל זה כניסה רציפה למרחב הכיתתי ושיוך משימות א-סינכרוניות לתלמידים. התלמידים משתמשים בהזדהות אחידה ומכירים את סביבת הלמידה הדיגיטלית. לרשות המורים והתלמידים עומדים יחידות הוראה, קורסים דיגיטליים וכלים ללמידה פעילה שנרכשו במסגרת מכרז התוכן.

בשנת הלימודים תשפ"ז יתנסו תלמידי כיתות ד-ח בלמידה דיגיטלית במקצועות הליבה בהיקף של 30 שעות לפחות (פירוט גם בפרק רכיבי הגמישות – ארגון מרחבי הלמידה).

הלמידה תתבצע בסביבה [מקוונת-דיגיטלית](#), ותדווח במערכת התל"פ כיחידת הוראה מקוונת. בתקופת חירום, יש לעקוב אחר הנחיות משרד החינוך [בפורטל החירום](#) בכפוף להנחיות פקע"ה.

א. קישורים רלוונטיים:

- ["תהוד"ה: תוכנית לחיזוק הוראה דיגיטלית היברידית](#)
- [תלקיט מענים ללמידה משגרה לחירום](#) המרכז את העקרונות, הדגשים והכלים לקידום התנהלות מיטבית במעבר משגרה לחירום.
- [עקרונות החינוך היסודי בעת חירום מתמשך](#)

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

ב. ארגון הלמידה בחירום

ריכוז מסמכים ואתרים המנגישים הנחיות, נהלים ועקרונות פעולה בתרחישים שונים בשגרת חירום:

מסמכים ואתרים	אופן הלמידה
קווים מנחים לביצוע הנחיות ההתגוננות במוסדות חירום במצב מיוחד בעורף	למידה פיזית
חזרה לשגרה היבטים התנהגותיים	
מודלים ללמידה פיזית בשעת חירום בחינוך המיוחד	
פרקטיקות ניהוליות בלמידה היברידית	למידה היברידית
קווים מנחים לקיום למידה במרחבים חלופיים	
תוכנית תהוד"ה	למידה מרחוק
בית הספר הווירטואלי	
למידה בחירום בחינוך המיוחד: הנחיות לטיפול מרחוק, ועקרונות למידה מרחוק	
שומרים על קשר בעת חירום – חינוך יסודי	
עקרונות החינוך היסודי בעת חירום ומשבר מתמשך	
עקרונות ודגמים לבניית סדר יום חינוכי בלמידה מרחוק	
למידה בחירום היבטים התנהגותיים	
מוטיבציה בלמידה מרחוק	
מחנכת כיתה בדגש על עת חירום	
נפגשים גם מרחוק- פותחים מסכים- עברית ערבית	
אקלים כיתה בטוח ותומך במרחב המקוון- עברית ערבית	
הוראה ולמידה בקבוצות קטנות בהוראה מרחוק: עברית, ערבית	
פיתוח פעילות (agency) בעת חירום: עברית, ערבית	
לנווט עם עלמא - עקרונות ודגשים ללמידה מרחוק לבית הספר היסודי – ארבעת מארגני הלמידה, בראי הלמידה מרחוק	
כלים למחנכת כיתה - דוברי ערבית	
כלים להוראה מרחוק בכיתה הטרוגנית (דוברי ערבית)	
דגשים לעבודה עם תלמידים בהוראה מרחוק (דוברי ערבית)	
מרכזי יחד	פעילות במרכזי מפונים
קליטת אוכלוסייה מפונה "מתקן קליטה" חוברת הפעלה	

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

תוכניות ייחודיות

להלן תוכניות מוצעות ודגשים העומדים בבסיסה של כל תוכנית:

א. תוכנית "ישראל ריאלית"

המציאות המשתנה במאה ה-21 המאופיינת בהתפתחות טכנולוגית מואצת ובאי ודאות, מחייבת את מערכת החינוך להכשיר לומדים בעלי מיומנויות מגוונות ויכולת הסתגלות גבוהה. כדי לשגשג במציאות זו, על הלומדים לפתח חוסן אישי וחברתי, אוריינות דיגיטלית מתקדמת, חשיבה ביקורתית ויצירתית המאפשרת פתרון בעיות מורכבות.

גיל היסודי הוא זמן מכריע בהנחת התשתית למיומנויות אלו, ובמיוחד לטיפול הכוונה עצמית בלמידה ופעילות (Agency), שכן בגילאים הצעירים מתעצבים דפוסי הלמידה, הסקרנות והאמונה של הילד ביכולתו להבין את העולם ולהשפיע עליו.

מהלך "ישראל ריאלית" שימשיך גם בתשפ"ז, הוא מהלך מרכזי התורם למימוש מיומנויות אלה.

המהלך כולל שני צירים מרכזיים:

ציר 1: טיפוח תחומי ה-STEM בבית הספר היסודי

כחלק מחזון משרד החינוך להצבת ישראל בעשירייה המובילה בעולם בלימודי מקצועות STEM, ובהמשך להכרזת שר החינוך על תוכנית החומש "ישראל ריאלית", הוגדר קידום החינוך המדעי-טכנולוגי כיעד לאומי ראשון במעלה. שנת הלימודים תשפ"ז תעמוד בסימן מיקוד העשייה הפדגוגית והארגונית במקצועות המתמטיקה, המדעים, ההנדסה והטכנולוגיה, תוך מתן עדיפות מובהקת ודגש מיוחד על תחומים אלה כציר מרכזי להבטחת ההון האנושי האיכותי למשק, לאקדמיה ולמערכות הביטחון.

במסגרת זו, ובהתמודדות ישירה עם האתגר הלאומי בחינוך ה-STEM, יושם דגש מיוחד על שכבות ו'-ח'. מקצועות ה-STEM יאופיינו בחדשנות פדגוגית ודיגיטציה. תהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה יתקיימו במגוון מרחבי למידה פורמליים וא-פורמליים, כמו: סביבות מתוקשבות כדוגמת סביבת המודל (Moodle), למידה חוץ-כיתתית, האקדמיה, אולימפיאדות, מרחבי חדשנות וחדרי מייקרים (Maker rooms). המהלכים הבית ספריים כוללים:

- שימוש בחלק משעות סל הטיפוח, וזאת באמצעות הקצאת שעה שבועית למקצוע המתמטיקה ולמקצוע המדעים בכל כיתה בשכבות ו'-ח.
  - השקעה של לפחות 4% מתקציב הגפ"ן בתוכניות מתוך סל STEM.
- מערכת החינוך רואה בהטמעת רכיבים אלו תנאי הכרחי לצמצום פערים, למיצוי יכולות התלמידים ולהבטחת חוסנה הכלכלי והלימודי.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

ציר 2: הטמעת כלי בינה מלאכותית (AI) באופן מותאם גיל

שנת הלימודים תשפ"ז תתאפיין בהמשך הטמעה מושכלת של כלי בינה מלאכותית ובשילובם בתחומי הדעת ובתחומי ההעשרה בהלימה למאפיינים ההתפתחותיים, תוך הקפדה על תשתית ערכית, מוגנת ואחראית (בהתאם ל**הנחיות שימוש בכלי בינה מלאכותית במערכת החינוך**).

דגשים מרכזיים:

- הקניית מושגי יסוד הקשורים למוגנות, לאחריות דיגיטלית ולערכי המוסר והאתיקה.
- חיזוק האוריינות הדיגיטלית באמצעות שימוש בכלי AI המאפשרים על ידי המשרד.
- התאמה והנגשה לאוכלוסיות מגוונות.

קישורים רלוונטיים:

- **מחווה הכשרויות**
- **הקטלוג החינוכי של משרד החינוך** (כלי הבינה המלאכותית המאפשרים לשימוש מפורטים ומתעדכנים באופן שוטף)
- **פרקטיקות המדגימות דרכים לשימוש בבינה מלאכותית בהוראה, בלמידה ובהערכה**.
- **בינה מלאכותית בחינוך המיוחד**

ב. "צומחים מחדש"

"צומחים מחדש" – תוכנית לקידום אוריינות לשונית הנמצאת בקדימות בתוכנית האסטרטגית של משרד החינוך עבור תלמידי מערכת החינוך החל מהגיל הרך ועד לסיום התיכון. שלוש מטרות לתוכנית: צמצום פערים, מניעת פערים וקידום הישגים. התוכנית ניתנת לרכישה בגפ"ן (כיתות א מספר תוכנית: 49030; כיתות ב-ג מספר תוכנית: 58223).

ג. תוכנית "שורשים"

תוכנית "שורשים" מהווה נדבך יסוד בבניית הזהות והשייכות של תלמידי ישראל למורשתם, לעמם ולארצם. התוכנית מחברת בין עבר, הווה ועתיד ומעמיקה את הקשר הבין-דורי דרך למידה חווייתית ומשמעותית. התוכנית כוללת ארבעה רכיבים מרכזיים:

- העמקת לימודי התנ"ך כספר הספרים של העם היהודי. יילמד כמקצוע ליבה בכל אחת משכבות הגיל.
  - שבילי מורשת - תוכנית בין תחומית לכיתות ב'-ז' השמה דגש על מקום, זהות ושייכות לעם ולמדינה.
  - סל זהות ומורשת בגפ"ן המציע תוכניות העשרה והעמקה חווייתיות במסגרת הגפ"ן.
  - שורשי עמ"י - הנושא השנתי העוסק בעתיד, מורשת ויזמות.
- הנושא "שורשי עמ"י" מחבר בין שלושה היבטים:
- עתיד - עיצוב חזון אישי וישראלי על כל גווניו, טיפוח אחריות ותקווה לעתיד טוב יותר.
- מורשת - הכרה בשורשי הזהות האישית והחברתית בזיקה להיסטוריה, למסורת, לסיפורי משפחה ולערכים.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

יזמות – חיבור בין יזמות לבין מסורת, סולידריות, דיאלוג בין-דורי וחיים משותפים אשר נועד לשרת את ה"טוב המשותף".

השילוב בין עבר לעתיד, בין מסורת לחדשנות, בין יוזמה לחלום, מאפשר להצמיח ולעצב חברה ערכית, מתקדמת ובעלת תחושת שליחות.

בשנה"ל תשפ"ז נעמיק את העיסוק בנושא באמצעות [יוזמות אימפקט](#).

[חומרי למידה בפורטל](#)

1. התוכנית ללימודי התנ"ך

התנ"ך הוא אבן יסוד בחיי העם היהודי, מקור מורשתו, זהותו, תרבותו וערכיו האישיים והלאומיים.

[חוק החינוך הממלכתי](#) מגדיר את מטרות לימודי התנ"ך בחינוך הממלכתי: "לחנך אדם להיות אוהב אדם עמו ואוהב ארצו... המכבד את מורשתו... את זהותו התרבותית ואת לשונו, ללמד את תורת ישראל, תולדות העם היהודי, מורשת ישראל והמסורת היהודית...".

מערכת השעות: התנ"ך נקבע כמקצוע ליבה שיש ללמד מידי שבוע, בהיקף של 2 ש"ש, החל מכיתה ב'.

ספרי הלימוד: כיתות ב' ו-ג' - ספר "בראשית" הוצאה מיוחדת. החל מכיתה ד' - ספר תנ"ך מלא.

הוראת המקצוע: הוראת המקצוע על פי [תוכנית הלימודים](#) תתמקד ברעיונות גדולים, הישגים מצופים ומיומנויות דיסציפלינריות הנדרשים בתחום הדעת - תנ"ך ממלכתי.

[אתר תנ"ך ממלכתי](#) על רכיביו, מאגד את חומרי הלימוד, כלים להתמודדות עם הטקסט המקראי, מהלכי הוראה וחומרי העשרה לכל שכבת גיל בהתאם לתוכנית הלימודים.

החל משנה"ל תשפ"ז, כל תלמידי כיתות ו' בחברה היהודית ייבחנו במבחן תנופה בתנ"ך. הפיתוח המקצועי של תחום הדעת והמפגשים המחזוריים עם מורים בחינוך היסודי יעסקו גם באפיון המבחן ובהכנה לקראתו.

[להרחבה - דגשים מרכזיים בלמידה](#)

2. תוכנית בין תחומית "שבילי מורשת" לכיתות ב-ז

"שבילי מורשת" - [תוכנית בין תחומית](#) בחינוך הממלכתי ובחמ"ד לחיזוק הזהות היהודית, הלאומית והשייכות לעם ולארץ. התוכנית מבוססת על תוכנית הלימודים במולדת, בחברה ובאזרחות ועוסקת בחיבור שבין הסיפור האישי לזהות הקולקטיבית, תוך התייחסות לדמויות מופת ולאתרים בארץ.

יישום התוכנית מתבצע באמצעות סביבת "השביל שלי" בבית הספר הווירטואלי המעניקה למורים כלים לתכנון פדגוגי גמיש. המערכת מאפשרת למורים לבנות את "השביל הכיתתי" (תכנון הוראה שנתי הנשען על תוכנית הלימודים והמותאם להקשר המקומי של בית הספר, למאפייני הכיתה ולשיקולי ההוראה של המורה).

המערכת כוללת גם מאגר תכנים מתעדכן ומחולל שיעורים מבוסס AI. פיתוח מקצועי למורים זמין בפלטפורמת "כוורת".

בשנה"ל תשפ"ז התוכנית תורחב ותיושם גם בכיתות ז.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

ד. תוכניות לחברה הערבית

עברית לחברה הערבית

תחום הדעת "עברית לחברה הערבית" הנלמד בחברה הערבית והבדואית, הוא מקצוע ליבה ויש להקצות לכל הכיתות את השעות המפורטות עבורו בארגון הלמידה.

בשעות אלה יש ליישם את "תוכנית הלימודים להוראת עברית לדוברי ערבית CEFR"

[תחום הדעת – עברית לחברה הערבית](#)

מעגלי חוסן

בשנת הלימודים תשפ"ז תמשיך לפעול במוסדות החינוך בחברה הערבית התוכנית "מעגלי חוסן". התוכנית מציעה אסטרטגיה מערכתית לקידום מוגנות, חוסן אישי ומנהיגות ערכית-חברתית בדגש על הקניית מיומנויות רגשיות-חברתיות. זאת לצד חינוך המעודד שיח ערכי, אחריות אישית וחברתית ופיתוח מנהיגות כחלק ממתן משאבים אישיים להתמודדות גם עם תופעת האלימות.

התוכנית פועלת בקרב תלמידים, צוותי חינוך, הורים והקהילה, מתוך תפיסה הרואה בחוסן ובמצוינות תהליכים מתמשכים הנבנים בסביבה ערכית משותפת לכלל השותפים. התוכנית מיושמת בכל שלבי הגיל, מגן ועד י"ב, ומתמקדת בפיתוח ויסות רגשי, במתן כלים לפנייה לעזרה ובקידום תחושת השייכות והמוגנות לצד טיפוח זהות אישית וקהילתית.

ה. תוכניות לחברה הדרוזית-צ'רקסית

חינוך לקריירה

תוכנית "חינוך לקריירה" תופעל בכל שכבות הגיל בבית הספר היסודי בדגש על ידע, מיומנויות וערכים לעיצוב דמות הבוגר ולבניית קריירה המכוונת אל עולם המחר. התוכנית מבוססת על גישה הוליסטית המכוונת למתן כלים מעשיים ותיאורטיים תוך שמירה על ערכי התרבות והזהות ומתמקדת בחינוך לערכים, בפיתוח אוריינטציית עתידית (אקדמיה, תעסוקה), ביזמות וחדשנות, במעורבות הורים.

[תוכנית חינוך לקריירה](#)

שבילי מורשת

תוכנית בין תחומית לכיתות ב-ו בחברה הדרוזית לחיזוק הזהות הדרוזית והשייכות לחברה ולמדינה. התוכנית מבוססת על תוכניות הלימודים במולדת, בחברה ואזרחות, ועוסקת בחיבור שבין הסיפור האישי לזהות הקהילתית והאזרחית, תוך היכרות מעמיקה עם התרבות הדרוזית, עם דמויות מופת ומנהיגות מקומית, עם אתרים וכפרים מרכזיים בארץ ועם תרומתה הייחודית לחברה ולמדינת ישראל.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

ו. תוכניות חברתיות רגשיות

1. פ"סקול חברתי

החל משנה"ל תשפ"ז תיושם תפיסת פ"סקול חברתי" המהווה מעטפת מארגנת לפתיחה ולסגירת יום לימודים בהיבטים חברתיים ערכיים בכל בתי"ס היסודיים.

מעטפת זו מהווה הזדמנות משמעותית לחיזוק ההיבטים הרגשיים-חברתיים **כחלק בלתי נפרד מתהליך הלמידה**. במסגרת זו יש לשלב בפתיחת יום הלימודים זמן ייעודי לשיח/לשיר ולפעילות חברתית-ערכית, ובסיומו – זמן ייעודי לשיח רפלקטיבי.

הקצאת זמנים ייעודיים שבהם התלמידים משתפים ברגשות ובחוויית בדרכי ביטוי שונות, עשויה לתרום ליצירת תרבות בית-ספרית מכילה ובטוחה ולגיבוש זהות אישית וקבוצתית.

[להרחבה - מסמך התפיסה](#)

[אתר פ"סקול חברתי](#)

2. מפתח ה"ב המחודשת

תוכנית "מפתח ה"ב" (חינוך לחיים בחברה) מטפחת תשתית ערכית לעיצוב חברת ילדים הפועלת לאורם של ערכים. התוכנית מקדמת את ההתפתחות האישית והחברתית של התלמידים תוך הבניית הכיתה כקבוצה חברתית. התוכנית מתמקדת בערכים חברתיים מרכזיים: שיתוף והשתתפות, קבלת השונה, אחריות, נתינה, כבוד, ביטחון ובטיחות, וניתן לשלב בה גם מיומנויות כגון עבודת צוות וניהול קונפליקטים.

הליבה המארגנת נשענת על מעגלי התפתחות המתרחבים בהדרגה ובהלימה לגיל:

- המעגל האישי וקשרי פרט-קבוצה – פיתוח מודעות עצמית, ניהול עצמי ולקחת אחריות.
  - מעגל החיים הכיתתי והמעגל הבית-ספרי – טיפוח היחסים והקשרים, שיתוף הפעולה והדיאלוג המכבד והטמעת הערכים בתרבות הבית ספרית (טקסים, נורמות, יוזמות ועשייה משותפת).
  - המעגל הקהילתי והמעגל הלאומי – חיזוק תחושת השייכות, הלכידות והזהות בזיקה ללוח השנה.
- מעבר לשיעורי החינוך, הערכים משולבים גם בתחומי הדעת וביוזמות של מעורבות חברתית המאפשרות התנסות בנתינה ובאזרחות פעילה. התוכנית מיועדת לכל הזרמים ומיושמת במסגרת שעה שבועית קבועה.

[קישור לתוכנית מפתח ה"ב המחודשת](#)

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

31. כישורי חיים – הכ"חות שבדרך

"הכ"חות שבדרך" – תוכנית ייעודית לפיתוח, הקניה ותרגול מיומנויות רגשיות וחברתיות ויישומן בהקשרים ובמצבי חיים שונים, במטרה לקדם את הרווחה הנפשית ולבסס את החוסן של התלמידים והתלמידות בשגרה ובמצבי לחץ, חירום, סיכון ומשבר.

התוכנית מיועדת לכל החברות ולכל שלבי הגיל, מהגיל הרך ועד י"ב, ומתמקדת באופן שיטתי וספירלי בחמישה נושאי ליבה: חיזוק כוחות וחוסן להתנהלות מיטבית; חברות, סובלנות ומניעת אלימות; התנהלות מיטבית ברשת ומניעת פגיעה; קידום מיניות בריאה ומניעת פגיעה מינית; קידום בריאות ומניעת שימוש בחומרים פסיכואקטיביים והתנהגויות ממכרות; פיתוח כישורי למידה.

התוכנית נוגעת בעולמם של התלמידים והתלמידות ומאפשרת להם להתבונן פנימה, להגביר את המודעות העצמית שלהם, להבין את הזולת וליצור קשרים בין-אישיים חיוביים.

התוכנית מיושמת במסגרת שעה שבועית קבועה במערכת השעות.

[קישור לתוכנית הכ"חות שבדרך](#)

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

מפת המשאבים

בפרק זה יוצגו שני משאבים העומדים לרשות המנהלים לצורך קיום גמישות ניהולית ופדגוגית - הגפ"ן (פל"ג) ופיתוח מקצועי:

א. גפ"ן ופל"ג

החל משנת הלימודים התשפ"ג, הורחבה באופן משמעותי באמצעות מהלך הגפ"ן, מפת המשאבים הבית-ספרית והגמישות הניהולית והפדגוגית. משאבים משמעותיים הועברו לשימוש מנהלי בתי הספר והתווספו למשאבים הקיימים. גמישות זו נועדה להגביר את האפקטיביות של בתי הספר, להצמיח ולטייב תהליכים פדגוגיים-ארגוניים ולהתאים באופן מיטבי את המענים לצרכים הבית ספריים, לצורך מתן מענים פדגוגיים ורגשיים, למתן מענים לאוכלוסיות במיקוד ולצורכי המוסד הנוספים בהתאם להנחיות המנהל הפדגוגי. גמישות זו תינתן לכלל בית ספר בהתאם לרמת הליווי והפיקוח (מדריך גפ"ן תשפ"ו). למנהלי בתי הספר נתונה הבחירה לגבי התכניות, המענים והפעילויות המותאמות לצרכי בית הספר, מתוך העושר הקיים במערכת הגפ"ן.

תוכנית פל"ג (פדגוגיה לניהול גמיש) - מיועדת לבתי ספר לחינוך מיוחד בחינוך הרשמי והמוכר שאינו רשמי. מטרתה לאפשר הרחבת הסמכויות וחופש הפעולה למנהלי בתי הספר, וכן גמישות בניהול המשאבים לצורך יישום תוכניות פדגוגיות בראייה מערכתית ופרטנית הכוללות מתן מענה מקצועי. התוכנית מיושמת באמצעות פלטפורמת גפ"ן.

[פורטל מוסדות חינוך](#) [מדריך גפ"ן למנהל](#) [פל"ג לחינוך המיוחד](#)

תקציבי "תקומה" ו"תנופה" לשנת הלימודים תשפ"ז:

בעקבות אירועי ה-7.10.23 הוגדרו שלוש מטרות מרכזיות:

- רציפות תפקודית של תלמידים מבחינה רגשית, חברתית ולימודית מגיל לידה ועד י"ב בהתאם ליכולתם ובשוריהם;

- ביסוס מנהיגות חינוכית וצוותי חינוך בעלי חוסן ומסוגלות להשבת התלמידים לשגרה;

- חדשנות, יזמות וחינוך טכנולוגי לטובת הפיכת האזור למוקד מצוינות חינוכית.

לצורך מימוש וקידום מטרות אלה הוגדרו שני סלי תקצוב "תקומה" ו"תנופה" הנותנים מענה תוספתי שנועד לשיקום ולחיזוק מערכות החינוך באזורי העימות בדרום ובצפון למשך חמש שנים, במתווה מדורג של תקציב שנתי פוחת פר-תלמיד. סל "תקומה" מיועד לתלמידים ביישובי עוטף עזה (טווח 0-7 ק"מ). הוא מחייב הקצאת מינימום בתקציב הרשויות והמוסדות בהיקף של 30% למענים רגשיים, טיפוליים וחוסן.

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

סל "תנופה" מיועד לתלמידי קו העימות בצפון (טווח 0–9 ק"מ). הוא מחייב הקצאת מינימום בתקציב המוסדות ללימודי STEM בהיקף של 15%, למענים רגשיים בהיקף של 15% ולמצוינות בהיקף של 5%. ובתקציב הרשויות ללימודי STEM בהיקף של 5%. ניהול התקציב, המחולק לסל מוסדי ורשותי, מתבצע באופן מלא דרך מערכת הגפ"ן.

להרחבה בנושא ניתן להיכנס [לפורטל תקומה](#), [לפורטל תנופה](#)

מפת המשאבים הבית ספרית המתוארת להלן מפרטת את המשאבים העומדים לרשות מנהלי בתי הספר.

ב. פיתוח מקצועי

תהליכי למידה הם גורם מרכזי להובלת שיפור וקידום תהליכי הוראה ומומחיות עובדי ההוראה. עובד ההוראה נדרש ללמוד במהלך כל חייו המקצועיים כדי להשיג את המומחיות הנדרשת לעבודתו. מנהל בית הספר ימפה את הכוחות, היעדים והמשימות של בית ספרו. בהתאם לכך, תגובש תוכנית הלמידה המקצועית. יש לייצר שגרות וסדירויות ללמידה וכן מעקב שוטף כדי לבחון את האפקטיביות בהלימה לדגשים הייחודיים של בית הספר.

עקרונות הפיתוח המקצועי:

- תכנון למידה מקצועית ארוכת טווח בהלימה ליעדי בית הספר
- מגוון מסגרות להתפתחות מקצועית בית-ספרית וחץ בית-ספרית
- גמישות ובחירה אישית

ארגון הלמידה ביסודי

שנת הלימודים תשפ"ז

- התאמה לצרכים משתנים
- למידה המשלבת יישום, התנסות ושיח עמיתים

צוות מרכז הפסג"ה עומד לרשות מנהלי בתי הספר לתכנון, לביצוע ולמעקב אחר תהליך הלמידה של הצוות החינוכי כמו כן בבניית תהליכי למידה חוץ בית ספרים בהתאם לצורכי הצוות.

דגשי הפיתוח המקצועי לשנת תשפ"ז בהלימה ליעדי משרד החינוך:

1. הרחבת הלמידה החדשנית, האישית והדיגיטלית; פיתוח ידע ומיומנויות בהוראה ובלמידה מרחוק והכרת כלים וטכנולוגיות חדשניות.
3. העמקת הידע וההיכרות בתחום הבינה המלאכותית כולל היבטים טכנולוגיים, פדגוגיים, חברתיים ואתיים; והמשך שילוב כלי בינה מלאכותית בדרכי הוראה ולמידה. פיתוח מקצועי בתחומי הדעת השונים, תוך מתן דגש לאוריינות שפתית בקרב כל הרצף הגילי.
4. חיזוק הזהות האישית, החברתית, הרגשית והמקצועית של הצוותים החינוכיים.
5. חיזוק תחושת השייכות, המשמעות והערך העצמי בקרב הצוות החינוכי כחלק מתרבות ארגונית תומכת ולומדת.
6. חיזוק מסוגלות הצוות החינוכי להוביל תהליכים לחיזוק החוסן, לפיתוח מיומנויות רגשיות-חברתיות, לפיתוח מיומנויות איתור וזיהוי תלמידים במצבי קושי, מצוקה וסיכון ולקידום צמיחה מתוך משבר.

[עקרונות הפיתוח המקצועי](#)

בברכת שנת לימודים בטוחה ובריאה,
שנה של צמיחה ועשייה חינוכית פורייה.
חנה ללוש
מנהלת אגף בכיר חינוך יסודי